

עין משפט
נר מצוה

קב א מיי ס"ב מהל' תפלה הלכה יא סמג עשין טי טו"ע"ע א"ח ס' תכה סעף ג:
קב ב מיי שס טו"ע"ע שס סעף א ווס' תל סעף ג:
קב ג מיי שס טור ש"ע א"ח ס' תכה סעף ג:

קה ד מיי ס"ב מהלכות תפלה הלכה ה סמג עשין טי טו"ע"ע א"ח ס' תקפב סעף ו ונכרז אלפס שנועות סוף פ"א דף רפז:

קו ה מיי ס"י מהלכות צרכות הלכה ב סמג עשין כו טו"ע"ע א"ח ס' ככה סעף ג:

קו ו מיי פכ"ט מהל' שבת הלכה כג סמג עשין טי טו"ע"ע א"ח ס' מרעט סעף א:

קה ז (מיי) פ"א מהל' תענית הליזו) טו"ע"ע א"ח ס' קרעט סעף ג ד:
קב ח מיי פ"א מהל' תעניות הלכה ח סמג עשין טי טו"ע"ע א"ח ס' תקנב סעף י:

רבינו חננאל

דקד"ל כי הא מתניתא שבת שחלה להיות בראש חודש או בחולו של מועד ערבית שחרית ומנחה מתפלל ככל שבת. ובמוספין מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת, ואומר קדושת היום באמצע. (א) (וכן[ו]לית) הילכתא כהני תנאי כל מקום שזקוק לשבע כגון שבת ואפילו בערבית שחרית ומנחה, מתחיל בשל שבת ואומר קדושת היום באמצע [ומסיים] בשל שבת. והני מילי בראש חודש וחולו של מועד, אבל ביום טוב אפילו בערבית ובשחרית ובמנחה מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת⁽²⁾, ואומר קדושת היום באמצע. וירושלמי ר' יסא משלח כותב לרן א"פ: ששלחנו לכם סידרי מוצרות אל תשנו מנהג אבותיכם נוחי נפש. רב חסדא ורבה דאמרי תרווייהו זכרון אחד עולה לכאן ולכאן. אמר ר'י איבעיא להו מהו להביח זמן בראש השנה וביום הכפורים. ואמר [ליה] רב ושמואל דאמרי תרווייהו אין אומרים זמן אלא בשלשה רגלים בלבד. ומתובנין עלייהו מיהא תן חלק לשבעה וגם לשמונה, ר' אליעזר אומר שבעה אלו ז' ימי בראשית, שמונה אילו שמונת ימי מילה. ר' יהושע אומר שבעה אילו ז' ימי הפסח, שמונה אילו ח' ימי החג, כשהוא אומר וגם לרבות גם עצרת וראש השנה ויום הכפורים. מאי לאו הרי כולוהו עיקר לקדש אותן בזמן, אתה וגם לרבות גם עצרת מפני שהוא יול אחד, וראש השנה ויום הכפורים שאין בהן לא שבעה ולא שמונה שתתן להם חלק בזמן, הנה יש בהן זמן, ודחו רב ושמואל לא, לעולם זמן

אין בהן אלא מהו חלקל שתתן להם הזכרה בברכת המזון כמו פסח וסוכות. הכי נמי מסתברא דראש [השנה] ויום הכפורים אין בהן זמן ממש דליכא זמן אלא בכוס. אי אמרת בדאיקלע ליה כוס, תנינ ראש השנה, אלא יום הכפורים היכי ליעביד [אין] מיתרו כוס ומדכר עליה ומדכר זמן ושתי ליה, מכי אמר זמן קבליה ליום הכפורים עליה ואתסר בשותיה, דאמר ליה רב רימיה לרב כיון דאת מצלי של שבת מבועד יום מי בדלת וקיבילת לשבת עלך, ואמר ליה בדילנא, ליברך אכסא

מ:

לִיִּית הַלֶּכְתָּא כִּרְב אַחָא בִּר יַעֲקֹב. פִּירֵשׁ רֵשׁ"י וְלֹא אִיתְפֵּרֵשׁ ור"ח פ"י דצפרק תולין (שבת ד' קלט.) גבי כשות' פריך ולימצי ליתוקא דישראל ומשני דילמא אחי למיסרך וקיס לן דרב אחא בר יעקב הקשה אותה קושיא **ס' דלָמָא אחי לָמיסרך**. אומר רבינו שמואל דוקא

גבי זמן שהוא קצוב חיישין דלמא אחי למיסרך אצל אס אירע צרית מילה צט' צאב או ציו"כ דלא הוי אלא אקראי בעלמא לא חיישין דלמא אחי למיסרך ומעשה היה צחוּפה צעשרה צטצט נתנו הכוס למינוק לשמות: ונועשה היה צצרית מילה צרבינו יעקב בר יקר שחל עשרה צאב צא' צצצט והוא היה אצ"ד וצוה להתפלל מנחה גדולה ורחמו ואכלו מפני ש"ט שלחן היה כדכתיב שש אנכי כו' והאי דלא מצרבינן שהחינו משום צטרא דינוקא. תוס' שאנ"ץ:

י מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומר קדושת היום באמצע רשב"ג ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומרים כל מקום שזקוק לשבע מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומר קדושת היום באמצע מאי הוה עלה א"ר חסדא י זכרון אחד עולה לו לכאן ולכאן וכן אמר רבה זכרון אחד עולה לו לכאן ולכאן: ואמר רבה כי הוינא בי רב הונא איבעיא לן מהו לומר זמן בראש השנה וביום הכפורים כיון דמוזמן לזמן אחי אמרינן או דילמא כיון דלא איקרו רגלים לא אמרינן לא הוה בידיה כי אתאי בי רב יהודה אמר אנא ה אקרא חדתא נמי אמינא זמן א"ל רשות לא קא מיבעיא לי כי קא מיבעיא לי חובה מאי א"ל רב ושמואל דאמרי תרווייהו אין אומר זמן אלא בשלש רגלים מיתבי י תן חלק לשבעה וגם לשמונה ר' אליעזר אומר שבעה אלו ז' ימי בראשית שמונה אלו ח' ימי מילה ר' יהושע אומר שבעה אלו שבעה ימי פסח שמונה אלו שמונה ימי החג וכשהוא אומר וגם לרבות עצרת ור"ה ויוה"כ מאי לאו לזמן לא לברכה הכי נמי מסתברא דאי ס"ד לזמן זמן כל שבעה מי איכא הא לא קשיא דאי לא מברך האידנא מברך למחר וליום אחרא מ"מ בעינן כוס לימא מסייע ליה לר"ג דאמר ס ר"ג זמן אומרו אפילו בשוק הא לא קשיא דאיקלע ליה כוס התינח עצרת ור"ה יום הכפורים היכי עביד אי מברך עליה ושתי ליה כיון דאמר זמן קבליה עליה ואסר ליה ^א דהאמר ליה רב ירמיה בר אבא לרב מי בדלת וא"ל אין בדילנא לברוך עליה ולגחיה ^ב המברך צריך שיטעום ליחביה לינוקא לית הלכתא כרב אחא ^ב דילמא אחי למסרך מאי הוי עלה שדרוה רבנן לרב ^ב יימר סבא קמיה דרב חסדא במעלי יומא דריש שתא אמרו ליה זיל חזי היכי עביד עובדא תא אימא לן כי חזייה א"ל דלויה לרטיבה רפסא ליה בדוכתיה אייתו ליה כסא דחמרא קדיש ואמר זמן י והלכתא אומר זמן בר"ה וביוה"כ והלכתא זמן אומרו אפילו בשוק: ואמר רבה כי הוינן בי רב הונא איבעיא לן י בר בי רב דיתבי בתעניתא במעלי שבתא מהו לאשלומי לא הוה בידיה אתאי לקמיה דרב יהודה ולא הוה בידיה אמר רבא נחזייה אנן דתניא ^א מ' באב שחל להיות בשבת וכן

כל מקום שזקוק לשבע. ואפילו שחרית וערבית: **קדושא היום**. של ראש חדש עם של שבת כגון את יום המנוח הוה ואת יום ראש חדש הוה ואס מועד הוה את יום השבת הוה ואת יום חג פלוני הוה: (פסק.) ובמסכת צילה קצעינן הלכתא דלא כי הני תנאי דמסיימי בשל שבת לחודיה צמוספינן אלא אף קדושת היום צעי לאדכורי צחתימה מקדש השבת וישראל והזמנים וצראש חדש מקדש השבת וישראל וראשי חדשים אצל צמאי דקאמר שחרית וערבית מתפלל כדרכו ואומר מעין המאורע צעבודה הלכתא כותמיה וגבי כולל דשחרית וערבית קצעינן אין הלכה כאותו הוגו דאמרי כל מקום שזקוק לשבע כולל צפרק שני דציצה): **י מאי הוי עלנ**. מהו להזכיר של ראש חדש צראש השנה: **אקרא חדתא**. כשאני רואה דלעת חדשה משנה לשנה אחינא זמן: **אלו צעצס ימי צראשי**. השבת צנחר מתוכהי: **שמונה ימי מילה**. השמיני צנחר מתוכהי: **אלו ז' ימי הפסח**. שאתה צריך לתת חלק לכולם ולקמן מפרש מאי חלק: **לצריה**. דמצריכס כל יומא מקדש ישראל והזמנים: **מגל מקום כוס צעינן**. לעיל מהדר לאוקומי הכי נמי מסתברא דאי ס"ד זמן זמן כל י' מי איכא דקאמר דאי לא אמר האידנא אומר למחר וליומא אחרינא האי נמי ליתא דהא כוס יין צעי לומר הצרכה עליו וסתמא דאינשי יומא קמא אית להו כוס אצל צשאר יומי לכולי עלמא לית להו: **הא לא קשיא דמיקלנעי ליה כוס**. ולעולם אומן קאי ולרב נחמן לא תסייעיה: **פינח עצרס וראש השנה**. איכא למימר דזמן אכוס קאמר ליה אלא יום הכפורים אי צומן מוקמת ליה על כרחיך סייעמא לרב נחמן היא דעל הכוס היכי ליעביד אי מצרך עליה ושתי ליה וכו': **מי גדלנ**. פעס אחת נתקשרו שמים צעבים והתפלל רב של שבת מצעוד יום ואמר ליה רב ירמיה לרב מי צדלת מן המלאכה משקצלת עליך שבת ואמר ליה אין צדילנא: **ליסציס ליעוקא**. לשמותו לאחר שיצרך עליו דהאי שיטעוס דקאמר לאו דווקא קאמר אמצרך דהוא הדין כי שתי אחרינא דטעמא משום דגנאי הוא לכוס של צרכה שלא יהנה אדם ממנו לאלתר שתהא צרכת היין דצורא פרי הגפן שלא לצורך ומכי טעס ליה אחרינא שפיר דמי וכדתניא נמי צגמרא דפרק ראיהו צית דין (ר"ה בע'): לא יפרוס אדם פרוסה לאורחין אלא אם כן אוכל עמהס שחרי הן יכולין לעשות אצל פורס הוא לצניו ולצני ציתו כדי לחנכן צמנאות ואף על פי שהוא לא טעס אלא צניו שפיר דמי ואף על פי שיצרך עליה צרכת המוילא: **י דרב אחא בר יעקב** ^א לא איתפרש: **דהאי למיסרך**. המינוק לאחר^י המנהג זה ולשתות ציוס הכפורים אחר שיגדיל: **מאי הוי עלנ**. צריך לומר זמן צראש השנה וציוס הכפורים או לא: **כד חזייה**. רב חסדא לרב ייצא: **אמר ליה דלויה לרטיבה רפסא ליה צדוכתיס**. המגביה עץ לח שאינו ראוי להיסק בידוע שצריך למקומו הואיל ואינו צריך שעל חנם לא הגביהו כלומר על חנם לא צאת לכאן:

בבל מערבין פרק שלישי עירובין

אמר ר' זירא. לעולם צריך להזכיר ומיהו לצית שמאי צרכה צאנפי נפשה לראש חדש לא צעי ולא משום דזכרון דראש השנה עולה לו דמשמע דכיון דראש השנה הוא היינו ראש חדש דאי הוה נמי שבת וראש חדש ולא ראש השנה לא צעי ליה צרכה צפני עזמיה אלא חותם מקדש השבת וישראל וראשי חדשים והלכך צראש השנה נמי חותם מקדש ישראל ויום הזכרון וראשי חדשים ואע"ג דצצצת וראש השנה צעי לכל חד צרכה צפני עזמיה צראש חדש מורו דמתוך שכולל צצרתו מתוך צרכת היום שחרית וערבית ואפילו צשאר צצמות דההיא ודאי אפילו לצית שמאי פשיטא לן דלא צעי לכל חד צרכה לעזמו דהא אי הוה מיקלע צחול אין לו צרכה שחרית וערבית אלא אומר יעלה ויצא צעבודה והלכך כי מיקלע צצצת אפילו למאן דאמר לקמן דצצצת לא מדכרין דראש חדש צעבודה אלא צצצרת היום מיכלל הוה דכילינן ולא צפני עזמיה: **כולל נמי צמוספינן**. לצית שמאי ואע"י דצחול אית ליה צרכה צמוספינן לעזמו הכא מיכלל הוה דכילינן הואיל וכולל שחרית וערבית אצל שאר ימים טווציס דאית להו צרכה ערבית ושחרית כי מיקלנעי צחול צהני פליגי צית שמאי כי מיקלנעי צצצת מצריכי להו צרכה צעזמן לכל תפלותיהס: **ומי איס להו לציס שמאי כולל**. צצצרת המוספינן של ראש חדש דאיקלע צצצת: **מתפלל שמונה**. של ראש חדש ושל שבת וצמוספינן קאמר: **קשיא**. וש"מ כיון דצשאר צצצמות קא צעו צ"ס צרכה לראש חדש וצרי"ה לא צעו דטעמא משום דזכרון דראש השנה עולה לו וש"מ אפילו מכלליה ואדכורי נמי לא צעינן: **וכולל עלזמו**. דשחרית וערבית צראש חדש שחל להיות צצצת: **סנאי היא**. דאיכא תנא דאפילו כולל לית ליה אלא אומר יעלה ויצא צעבודה צחול אצל צצצרת היום אינו מזכר כלל אפילו לכולל: **ומסחיל בשל שבת**. ותתן לנו את יוס המנוח הוה ומסיים בשל שבת מקדש השבת ותו לא ומיהו צמוספיס צאמצע צרכה הוה נכלל אצל שחרית וערבית אינו נכלל אפילו צאמצע והאי תנא לית ליה כולל שחרית וערבית:

זמן בראש השנה ויום הכפורים, וזמן אומר אפי' בשוק ולא צצרך כוס. פי' דלויה לרטיבא (ופסא) וינסיפאן לי בדוכתיה. כיון שראה שמרמינן עץ לח שאינו ראוי לשריפה, אמר שמא יש לו תחתיו דבר טמון או שמא להכות בו אדם מתכוין לכך שואל מה עיסקך (וכן כיון שראה ומדקדק) (והוא מדקדק אחורין⁴). אמר רבא איבעיא לן בני בר דיתבי בתעניתא במעלי שבתא, ובמעלי יומא טבא מהו למיתב כולי יומא בתעניתא. ושקלי וטרי בה טובא.

מסורת הש"ס

א) צילה ח. [מוספתא צרכות פ"ג הי"ד] ע"ש מוספתא איירי צרי"ת ומוה"מ צחול, צרכות (סוכה מז: א), צרכות כו: ד) נשס נב. פסחים קה: א) (ס) נצשאלמות סוף חזאת הצרכה איתא רב יצא סנא וכן גירסת רש"י לפעוטן, ו) תענית טט:, ו) דף פ. ח) (ח) צס"א: (ממוכס, ט) עי' צנדה סו:, ו) נללחמ עיצ"ן, כ) וועי' תוס' שבת קלט. ד"ה וליתן,

תורה אור השלם

1. תן חלק לשבעה וגם לשמונה כי לא תדע מה יצוה רצוה על קהלת יא ב קהלת יא ב

הגהות הב"ח

א) נב' לית הלכתא כרב אחא בר יעקב דילמא אחי למסרך. יצ' עיין צפרק תולין דף קלט צמ"ש התוס' צד"ה וליתן ליה:

גליון הש"ס

רש"י דרב אחא צ"י לא איתפרש. ועי' צצצת כה ע"צ צצצ"ס ד"ה ממן שמתה ליה וס"י:

מוסף רש"י

מתפלל כדרכו שבע. כסאר שצמות, כי היכי צחול אין לו למועד צרכה קצועה בשלס תפלות הללו, אף צצצת אין צריך לקצוע לו צרכה צית שמאי ולא כללל צצית הלל (ביצה פ.י). ראש המאורע. צראש חדש או מועד, בעבודה. כמן יעלה ויצא צצצרת צבודה. (סס). בהוראה. כמו שזומר על הנסים צחוטסה ופוריס (סס), כל מקום שזקוק לשבע. אפילו ערבית שחרית ומנחה (סס), לימא מסייע ליה לר"ג. הא דקתי צצכה כל ז' ומפרש דהיינו זמן, דאמר ר"ג זמן אומרו אפילו בשוק. צלא כוס (סוכה סס). מי בדלת. מן המלכסה. הואיל וקבלת עליך שבת צתפלגן (בבבוח כו). המברך צצריך שיטעום. או הוא או אחד מן השומעים וצחתימת אחד מהן יצאו כולן, אצל אין מברכין על הכוס אם לא ישתה אחד ממנו ואפילו צצחתימת מנוק שפיר דמי (רשב"ם פסחים קה).

רבינו חננאל (המשך)

ולישבקהי, המברך צצריך שיטעום, ליחביה ליעוקא ולישתתיה דלאו בר חיובא הוה, לית הילכתא כרב אחא בר יעקב דשורי בכי האי גזונא, דחיישי דילמא אינוקא לימסירי וישתה כוס ברחי ב' האי גזונא ביום הכפורים והוה גדול. דגירסין בשבת פוק ר' אליעזר אומר תולין וכו' וליתן ליעוקא דישראל אחי למיסרך כו'. ואסיקנא הילכתא אומר

זמן בראש השנה ויום הכפורים, וזמן אומר אפי' בשוק ולא צצרך כוס. פי' דלויה לרטיבא (ופסא) וינסיפאן לי בדוכתיה. כיון שראה שמרמינן עץ לח שאינו ראוי לשריפה, אמר שמא יש לו תחתיו דבר טמון או שמא להכות בו אדם מתכוין לכך שואל מה עיסקך (וכן כיון שראה ומדקדק) (והוא מדקדק אחורין⁴). אמר רבא איבעיא לן בני בר דיתבי בתעניתא במעלי שבתא, ובמעלי יומא טבא מהו למיתב כולי יומא בתעניתא. ושקלי וטרו בה טובא.

^[1] נראה דל"י ולית הילכתא כתי תנאי דהא צדדיא אמר רב הונא צצילה דף י"ז ע"א דאין הלכה כאומר הוה וכן מסיק רבינו צעזמו צדדיא לקמן דיוקא ציוי"ט מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת. (ג) עיין צצ"צ דיו"ט שס דפסק הש"ס דהילכתא כרבי דאף חותם חס מקדש השבת וישראל והזמנים וצרי רבינו צ"ע. (ג) ע"פ הערוך ע"י רפס.